

Тарнавський А.Б., Снігур І.В.

ОРГАНІЗАЦІЯ МЕДИЧНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ ПІД ЧАС ВИНИКНЕННЯ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Постановка проблеми. Зменшення часу надання медичної допомоги населенню під час виникнення надзвичайних ситуацій (НС) є важливим показником ефективності роботи охорони здоров'я населення. Збереження життя постраждалих людей та здоров'я населення в районах виникнення НС в основному залежить від чіткої взаємодії аварійно-рятувальних підрозділів та бригад швидкої медичної допомоги, а також наявності та правильного застосування медичних засобів захисту. На даний час в Україні існують суттєві проблеми у сфері подолання медичних наслідків НС техногенного і природного характеру, функціонування мобільних медичних формувань Служби медицини катастроф, а також проведення навчання населення вмінню та правилам користування медичними засобами захисту. Правильне використання медичних засобів захисту дозволяє зменшити вплив на людей уражаючих факторів НС. Крім того, їх правильне і своєчасне використання у певних випадках може підвищити ефективність дії інших засобів захисту людей (під час розосередження та евакуації населення, їх укритті у захисних спорудах або протирадіаційних укриттях тощо).

Проте, як показує практика, не варто сподіватися лише на один спосіб захисту. Перевагу потрібно надавати тому захисту населення, який в даній ситуації, що склалася, є найбільш ефективним. У зв'язку з цим необхідно використовувати найдієвіший або одночасно усі доступні способи захисту людей і забезпечити їх якомога надійний захист.

Виклад основного матеріалу. Медичний захист населення, яке постраждало в районах виникнення НС, є частиною комплексу медичних заходів цивільного захисту. Його метою є попередження або послаблення негативної дії на людей таких уражаючих факторів НС як іонізуючого випромінювання (ІВ), небезпечних хімічних речовин (НХР) і бактеріальних засобів. Він здійснюється за допомогою спеціальних заходів профілактики із використанням медичних засобів захисту, а також організацією в районах виникнення НС санітарно-гігієнічних та протиепідемічних заходів.

Медичні засоби захисту в районах виникнення НС використовуються, в основному, для профілактики захворювань і надання невідкладної медичної допомоги постраждалому населенню. Їх вчасне використання дозволяє врятувати життя постраждалих людей, підвищити стійкість організму до дії деяких уражаючих факторів – радіоактивних речовин, НХР і бактеріальних засобів.

Для профілактики ураження НХР та надання першої медичної допомоги у разі виникнення НС можуть використовуватися індивідуальні аптечки АІ-2, індивідуальні протихімічні пакети ППП-8 та індивідуальні перев'язувальні пакети ППП. До медичних засобів захисту відносять радіозахисні препарати (профілактика уражень від ІВ і послаблення впливу променевої хвороби); засоби захисту від НХР (профілактика ураження від НХР); протибактеріальні

засоби (профілактика інфекційних захворювань). Дані медичні засоби захисту є складовими індивідуальних аптечок. Вони містять наступні медичні препарати: радіозахисні засоби №№ 1, 2; протиблювотний і протибольовий засіб; засіб проти отруєння фосфорорганічними речовинами; протибактеріальні засоби №№ 1, 2.

До медичних засобів захисту відносяться індивідуальний протихімічний пакет (ПП-8), який призначений для здійснення само- і взаємодопомоги внаслідок ураження НХР; пакет перев'язувальний медичний ПП для надання допомоги внаслідок поранень і опіків. За допомогою ПП-8 здійснюють часткову спеціальну обробку при потраплянні НХР на шкіряні покриви тіла.

Проведення профілактичних заходів ураження населення з наступним надання медичної допомоги постраждалому населенню в осередках виникнення НС з використанням усіх наявних медичних засобів захисту покладається на заклади і формування медичної служби цивільного захисту (ЦЗ). При цьому необхідно враховувати можливість надання першої допомоги, в основному, у найкоротші терміни. Найкращий ефект можна досягти лише при активній безпосередній участі населення внаслідок само- та взаємодопомоги. З врахуванням цього населення у мирний час повинно проходити навчання та підготовку спеціальним прийомом. Проте слід відзначити, що значна частина населення, на жаль, не вміє правильно застосовувати медичні засоби захисту у разі виникнення НС.

Однак, якими б ефективними не були медичні засоби захисту, першочерговим завданням є попередження і запобігання потраплянню радіоактивних і бактеріальних речовин, і НХР в організм людини. Використання індивідуальних засобів медичного захисту населенням послаблює вплив на нього уражаючих факторів НС. Так, наприклад, дотримання правил та використання засобів особистої гігієни у поєднанні із антибактеріальними засобами (вакцини, антибіотики тощо) запобігає виникненню та поширенню інфекційних захворювань. Водночас, своєчасно накладена на місце опіку або поранення стерильна пов'язка – це не тільки спосіб надання медичної допомоги, але й першочерговий засіб попередження ускладнень.

Першочергово медичними засобами захисту в районах виникнення НС забезпечується особовий склад аварійно-рятувальних підрозділів, працівники і службовці промислових об'єктів, що розташовані у категорованих містах, а також усе населення міста та інших сусідніх населених пунктів, які потрапляють у зону ураження небезпечних об'єктів внаслідок виникнення на них аварійних ситуацій і аварій.

В другу чергу засобами медичного захисту забезпечується населення категорованих міст, мешканці населених пунктів, що потрапляють у зону можливого руйнування і все населення міста та інших населених пунктів, на території яких розташовані категоровані об'єкти промисловості.

В третю чергу медичними засобами захисту забезпечується усе інше населення разом із мешканцями сільських населених пунктів.

Медичні засоби захисту видаються населенню внаслідок загрози виникнення НС. При цьому потрібно бути проінформованим хто і де їх буде отримувати. Проте, на даний час значна кількість населення, яка може потрапити у зону можливого ураження при виникненні аварії на небезпечному об'єкті, не знає про місця їх видачі.

Після отримання аптечки індивідуальної необхідно перевірити її комплектність і вивчити інструкцію та правила користування нею. Не рекомендується розкривати аптечку без нагальної необхідності, розкривати пенали з таблетками. Не варто порушувати герметичність упакування протихімічного і перев'язувального пакетів.

Одержані медичні засоби повинні зберігатися у населення до особливого розпорядження керівників з питань цивільного захисту. Невикористані пакети і аптечки необхідно повернути на видатковий склад. При загрозі виникнення і поширення НС медичні засоби індивідуального захисту повинні завжди бути готовими до використання в будь-який момент часу.

Зберігання і підтримання у готовності медичних засобів захисту до негайного застосування, які призначені для особового складу аварійно-рятувальних підрозділів, працівників і службовців промислових об'єктів, а також інших категорій працюючого населення, учнів шкільних закладів, студентів покладається на керівників з питань ЦЗ промислових об'єктів, а для іншого населення – на начальників з питань ЦЗ міста і району. Крім промислових об'єктів медичні засоби захисту повинні зберігатися на складах резерву у позаміській зоні. Найважливішою вимогою, що ставиться до порядку використання цих засобів, є забезпечення можливості найшвидшого їх застосування у випадку необхідності. Для цього медичні засоби захисту, що зберігаються на об'єктах, закріплюються за тими особами, для яких вони призначені, і повинні знаходитися у постійній готовності до видачі і використання у мінімально короткі терміни як у мирний час, при виникненні аварій, катастроф, так і при загрозі нападу зовнішнього ворога.

Порядок видачі медичних засобів захисту аварійно-рятувальним підрозділам і населенню визначений планами дій у НС при введенні відповідних ступенів готовності ЦЗ. Водночас дані засоби можуть видаватися і до введення певного ступеня готовності у відповідності із розпорядженням органів управління з питань НС та ЦЗ населення.

Висновки. Окрім медичних засобів індивідуального захисту в районах виникнення НС не слід забувати і про використання медичних засобів медичних пунктів та медичних кабінетів промислових підприємств, установ і організацій.

Цитована література

1. Кодекс цивільного захисту України (від 02.10.2012 р. № 5403-VI).
2. Реагування на надзвичайні ситуації / Барило О.Г., Волянський П. Б., Гур'єв С. О. та ін. – К.: Бланк-Пресс, 2014. – С. 127.
3. Медицина катастроф / Черняков О. Г., Кочін І. В. та ін. – К.: Здоров'я, 2001. – 348 с.